

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES DE LA REPUBLIQUE
HELLENIQUE, ATHENES
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION SERVICE, ATHENS

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Τ. & ΑΛΛΟΙ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ
(ΑΡ. ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ 41513/12)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

18 Μαΐου 2014

Αυτή η υπόθεση είναι οριστική υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί διορθώσεις μορφής (τύπου).

Στην υπόθεση T. & ΑΛΛΟΙ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συνεδριάζοντας σε συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Isabelle Berro-Lefèvre, Πρόεδρος,

Khanlar Hajiyeu,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Erik Mose,

Ksenija Turkovic, Δικαστές

Και από τον *Soren Nielsen*, γραμματέα του τμήματος,

Αφού συσκέφθηκε σε συμβούλιο στις 6 Μαρτίου 2014, εκδίδει την ακόλουθη
απόφαση η οποία υιοθετήθηκε αυτή την ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (Αρ. 41513/12) η οποία στρέφεται κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έξι υπηκόους αυτού του Κράτους των οποίων τα ονόματα απεικονίζονται σε παράρτημα («οι προσφεύγοντες») οι οποίοι προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στις 28 Ιουνίου 2012 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών («Η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τον Ε.-Α. ΚΟΥΤΡΑ, Δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξουσίους της, τον κο Β. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κα Μ. ΓΕΡΜΑΝΗ, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ιδιαίτερα για παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης λόγω των προϋποθέσεων της κράτησής τους.

4. Στις 22 Νοεμβρίου 2012, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στη Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Οι προσφεύγοντες οι οποίοι καταδικάστηκαν σε ποινές κάθειρξης πολλών ετών για εγκλήματα σεξουαλικού χαρακτήρα, κρατήθηκαν ή συνεχίζουν να εκτίουν τη ποινή τους στη φυλακή της Τρίπολης (Πελοπόννησος). Αυτή η φυλακή δέχεται μόνο κατηγορούμενους ή καταδικασθέντες για παραβάσεις που συνδέονται με τα ήθη. Όλοι οι προσφεύγοντες εργάστηκαν στη φυλακή της Τρίπολης για ένα ορισμένο αριθμό ημερών, γεγονός το οποίο έδινε σε όλους δικαίωμα σε αμνηστία.

A. Η ατομική περίπτωση των προσφευγόντων

1. Κος Κ.Κ.- Κ.

6. Ο προσφεύγων, σε καλή υγεία εκείνη την εποχή, άρχισε να εκτίει την ποινή του στις 30 Απριλίου 2008 στη φυλακή της Τρίπολης (θάλαμος 5). Στις 19 Ιανουαρίου 2011, κατόπιν επαναλαμβανόμενων αιτήσεων εκ μέρους του, μεταφέρθηκε στο Δημόσιο Νοσοκομείο της Τρίπολης όπου οι γιατροί διέγνωσαν υπογλώσσιο καρκίνο (στοματική κοιλότητα). Ωστόσο, δεν συνταγογραφήθηκε καμία αγωγή ούτε εγχείρηση.

7. Στις 22 Μαΐου 2012, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε από τη φυλακή της Τρίπολης στο κέντρο υγείας της φυλακής του Κορυδαλλού (Άγιος Παύλος) στην Αθήνα. Κατά τα λεγόμενα του, κατά την διάρκεια της νοσοκομειακής του περίθαλψης στο κέντρο υγείας, υποβλήθηκε μόνο σε ακτινογραφία και σε ηλεκτροκαρδιογράφημα ενώ μεταφέρθηκε επειγόντως λόγω του καρκίνου του.

8. Στις 8 Μαβιού 2012, μεταφέρθηκε στο Ογκολογικό Νοσοκομείο Άγιος Σάββας στην Αθήνα όπου οι γιατροί διαπίστωσαν ότι ο καρκίνος είχε προσβάλει το επίπεδο 4 και είχε κάνει μετάσταση στον φάρυγγα. Υπεβλήθη σε χημειοθεραπεία.

9. Στις 6 Ιουνίου 2012, μεταφέρθηκε στο κέντρο υγείας της φυλακής του Κορυδαλλού. Σύμφωνα με τη δικηγόρο του προσφεύγοντα, η αιτία αυτής της μεταφοράς ήταν ένα σχέδιο ανακαίνισης του δωματίου στο οποίο είχε νοσηλευθεί.

10. Στις 18 Ιουνίου 2012, μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο Άγιος Σάββας για νέα χημειοθεραπεία και στις 13 Ιουλίου 2012 παραπέμφθηκε στο κέντρο υγείας της φυλακής.

11. Στις 18 Ιουλίου 2012, εισήχθη, εκ νέου, στο Νοσοκομείο Άγιος Σάββας για θεραπεία με ακτινοθεραπεία η οποία έπρεπε να διαρκέσει από τέσσερις έως έξι μήνες.

12. Σε έκθεση που συντάχθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2012 από τον διευθυντή του ακτινολογικού τμήματος του Νοσοκομείου Άγιος Σάββας, υπογραμμίζεται ότι η κατάσταση της υγείας αυτού του ασθενούς είχε επιδεινωθεί τις προηγούμενες μέρες, ότι η μεταφορά του ήταν έκτοτε αδύνατη ότι αποφασίσθηκε να σταματήσει η θεραπεία.

13. Στις 19 Οκτωβρίου 2012, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών απέρριψε αίτηση αποφυλάκισης του προσφεύγοντος η οποία στηρίζεται στο άρθρο 565 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (αμφιβολία σχετικά με τη φύση ή την διάρκεια της ποινής) με την αιτιολογία ότι ένα τέτοιο μέτρο δεν είχε ποτέ ληφθεί πριν.

14. Στις 2 Νοεμβρίου 2012, ο προσφεύγων ζήτησε την υπό όρους αποφυλάκιση του υπό όρους.

15. Ο προσφεύγων απεβίωσε στη φυλακή του Κορυδαλλού, στις 8 Νοεμβρίου 2012, σύμφωνα με τα λεγόμενα της δικηγόρου του σε ένα πυκνοκατοικημένο θάλαμο.

16. Κατά την κράτηση του, ο προσφεύγων είχε εργασθεί 531 μέρες. Επιπλέον, σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις του, ο αδελφός του τού είχε καταβάλλει, επανειλημμένως, κάποια ποσά- 50.000,00 Ευρώ- για να βελτιώσει τις συνθήκες της κράτησης του.

2. Ο Κος Π.Α.

17. Ο προσφεύγων τοποθετήθηκε υπό κράτηση στις 25 Ιουνίου 2008 στη φυλακή της Τρίπολης (θάλαμος 3). Πριν τη φυλάκιση του, είχε κάνει εγχείρηση καρδιάς (τριπλή εγχείρηση αναστόμωσης). Ήταν διαβητικός αλλά παρά τις επαναλαμβανόμενες αιτήσεις του και αυτές της συζύγου του, δεν έτυχε προσαρμοσμένης διατροφικής δίαιτας στη φυλακή. Υπέφερε επίσης από αρτηριακή υπέρταση για την οποία είχε θεραπευθεί. Η πρόταση της συζύγου του να παρέχει η ίδια τα γεύματα του προσφεύγοντος απορρίφθηκε «για λόγους ασφάλειας».

18. Στις 8 Σεπτεμβρίου 2011, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο Δημόσιο Νοσοκομείο της Τρίπολης και μετά στις 9 Σεπτεμβρίου 2011, στο Δημόσιο Νοσοκομείο Γεννηματάς, στην Αθήνα όπου διαγνώσθηκε αδενοκαρκίνωμα στο παχύ έντερο με μεταστάσεις στους λεμφαδένες. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2011, εγχειρίσθηκε στο Νοσοκομείο αυτό και άρχισε μία χημειοθεραπεία η

οποία τελείωσε τον Μάιο του 2012. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι παραπονείται για δύο μήνες για πόνους και αιμορραγία στο κόλο πριν να έχει την άδεια των αρχών της φυλακής για να μεταφερθεί στο Νοσοκομείο της Τρίπολης.

19. Ενώ είχε τοποθετηθεί στο κέντρο υγείας της φυλακής Κορυδαλλού, μεταφέρθηκε στη φυλακή της Τρίπολης από τις 27 Ιουνίου έως τις 12 Ιουλίου 2012 και από τις 25 Ιουλίου έως τις 23 Αυγούστου 2012.

20. Στις 17 Σεπτεμβρίου 2012, κατόπιν ενός ειλεού, μεταφέρθηκε, εκ νέου, στο Νοσοκομείο Γεννηματάς. Υπέστη νέα εγχείρηση η οποία αποκάλυψε ότι είχε προσβληθεί από γενικευμένο όγκο στη περιοχή της κοιλιάς. Ο χειρουργός βεβαίωσε ότι, συνέχεια της εγχείρησης, ο προσφεύγων «βρισκόταν σε κρίσιμη γενική κατάσταση και είχε ανάγκη παρακολούθησης 24 ώρες το εικοσιτετράωρο».

21. Στις 18 Νοεμβρίου 2012, ο προσφύγων μεταφέρθηκε στο δημόσιο Νοσοκομείο Τζάνειο του Πειραιά διότι οι νεφροί του δε λειτουργούσαν εδώ και κάποιες μέρες. Σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις της δικηγόρου του ενδιαφερόμενου, οι γιατροί ενημέρωσαν την οικογένεια του πελάτη της και εάν δεν είχε μεταφερθεί στο Νοσοκομείο θα είχε πεθάνει σε διάστημα κάποιων ωρών. Οι γιατροί είχαν διαβεβαιώσει ότι έμεναν στον προσφεύγοντα να ζήσει κάποιες μέρες.

22. Σύμφωνα με τη σύζυγο του προσφεύγοντα, η μεταφορά αυτού στο ανωτέρω ειρημένο δημόσιο Νοσοκομείο είχε λάβει χώρα κατόπιν των επανειλημμένων και πιεστικών παρεμβάσεων του στις αρχές της φυλακής του Κορυδαλλού.

23. Στις 18 Νοεμβρίου 2012, ο προσφεύγων προσέφυγε στο πλημμελειοδικείο με αίτηση αποφυλάκισης του βασιζόμενη στο άρθρο 565 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (το πλημμελειοδικείο αποφαινεται επί κάθε ένστασης που εκφράσθηκε σχετικά με την εκτέλεση της απόφασης καταδίκης, τη φύση και την διάρκεια της ποινής). Ο προσφεύγων επικαλέστηκε, μεταξύ άλλων, την απόφαση του Δικαστηρίου να εφαρμόσει το άρθρο 29 στον συνκρατούμενο του, Κο Κ.- Κ. ο οποίος βρισκόταν σε τελικό στάδιο της ασθένειάς του. Στις 25 Νοεμβρίου 2012, το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντα και στη δικηγόρο αυτού που ζητούσε να ακουστούν οι λόγοι της απόρριψης, το δικαστήριο απάντησε: «Θα τους διαβάσετε όταν η

απόφαση θα είναι έτοιμη». Η δικηγόρος επέμενε και το δικαστήριο της απάντησε ότι η αίτηση είχε απορριφθεί διότι δεν στηριζόταν στο άρθρο 110⁴ του Ποινικού Κώδικα (αποφυλάκιση υπό όρους σε περίπτωση σοβαρής ασθένειας) ή στο άρθρο 557 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (αναστολή της εκτέλεσης της ποινής).

24. Ένα ιατρικό πιστοποιητικό το οποίο συντάχθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2012 από κέντρο υγείας της φυλακής Κορυδαλλού βεβαίωνε ότι η κατάσταση του προσφεύγοντος είχε επιδεινωθεί πολύ και ότι η ζωτική διάγνωση είχε αρχίσει αλλά δεν ήταν δυνατόν να πουν πότε ο θάνατος θα μπορούσε να επέλθει.

25. Στις 14 Δεκεμβρίου 2012, η δικηγόρος του προσφεύγοντος ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι οι όγκοι του προσφεύγοντος εξαπλώθηκαν και ότι πίεζαν τους νεφρούς σε σημείο που προκαλούσαν ανουρία η οποία έχρηζε τη τοποθέτησης καθετήρα.

26. Ο προσφεύγων απεβίωσε στη φυλακή του Κορυδαλλού στις 21 Δεκεμβρίου 2012.

27. Κατά την κράτηση του, ο προσφεύγων είχε εργαστεί 533 μέρες.

3. Ο Κος Ν. Τ.

28. Ο προσφεύγων κλείστηκε στη φυλακή της Τρίπολης από τις 27 Οκτωβρίου 2009 (θάλαμος 3). Μία αίτηση άδειας εξόδου, απορριφθείσα αρχικά από το συμβούλιο της φυλακής, έγινε αποδεκτή κατόπιν προσφυγής του προσφεύγοντος ενώπιον του Πλημμελειοδικείου.

29. Κατά την διάρκεια της κράτησης του, ο προσφεύγων εργάστηκε 298 μέρες.

Ο Κος Α. Μ.

30. Καταδικασθείς σε ποινή κάθειρξης δέκα οκτώ ετών, ο προσφεύγων φυλακίστηκε στη φυλακή της Τρίπολης (θάλαμος 6) από τις 29 Σεπτεμβρίου 2010. Λέει ότι υποφέρει από κατάθλιψη.

31. Κατά την διάρκεια της κράτησης του, ο προσφεύγων εργάστηκε 68 μέρες.

Ο Κος Φ. Σ.

32. Ο προσφεύγων φυλακίστηκε από την 1^η Ιουλίου 2008 (θάλαμος 3). Λέει ότι υποφέρει από κατάθλιψη.

33. Ένα χρόνο μετά την φυλάκιση του και ενώ εργαζόταν στη φυλακή, υπήρξε θύμα εργατικού ατυχήματος και έχασε τον αντίχειρα του. Αυτό το ατύχημα τον εμπόδισε να εκτελέσει, μετά την αποφυλάκιση του, τα καθήκοντα που είναι συναφή με το επάγγελμα του τού γεωργού- ψαρά.

34. Είδε να του απορρίπτονται έξι αιτήσεις άδειας εξόδου.

35. Ζήτησε γραπτώς από την διοίκηση της φυλακής δικαστική αρωγή προκειμένου να ασκήσει αγωγές εναντίον του Κράτους αλλά δεν έλαβε καμία απάντηση.

36. Κατά την διάρκεια της κράτησης του, ο προσφεύγων εργάστηκε 590 μέρες.

Ο Κορς Ι. Ζ.

37. Κατηγορηθείς τον Ιούνιο του 2001, ο προσφεύγων καταδικάστηκε πρωτοβάθμια το 2008 σε ποινή φυλάκισης δέκα οκτώ ετών η οποία μειώθηκε σε έφεση το 2001, σε δώδεκα έτη. Φυλακίστηκε στη φυλακή της Τρίπολης από την 1^η Ιουλίου 2008 (θάλαμος 3).

38. Υποφέροντας από δυσκοπάρθρια το 2005 υποβλήθηκε σε εγχείρηση η οποία είχε συντελέσει να εξαφανιστούν τα συμπτώματα. Το 2007, αισθάνθηκε, εκ νέου, συμπτώματα αυτής της πάθησης αφού είχε σηκώσει ένα βαρύ αντικείμενο. Προσκόμισε ένα ιατρικό πιστοποιητικό το οποίο σύνταξε στις 2 Ιουνίου 2009 ο γιατρός που τον παρακολουθούσε πριν τον εγκλεισμό του, το οποίο βεβαιώνει για την υποτροπή της πάθησης και την εμφάνιση πόνων στη ράχη.

39. Κατά την φυλάκιση του και λόγω του ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης που είχε ασκήσει εναντίον της καταδίκης του, ο προσφεύγων προσέφυγε κατ' επανάληψη στα δικαστήρια με αγωγή αναστολής της εκτέλεσης της δικαστικής απόφασης, επικαλούμενος τις βλαβερές συνέπειες που θα είχε αυτό το μη ανασταλτικό αποτέλεσμα στη κληρονομική και οικογενειακή του κατάσταση και υποστηρίζοντας ότι τα προβλήματα της υγείας του δεν μπορούσαν να θεραπευτούν στη φυλακή. Το Εφετείο Αθηνών με τις αποφάσεις του με αρ. 2693/2008, 2377/2009 και 2472/2010 και το Κακουργιοδικείο Αθηνών με τις αποφάσεις του με αρ. 408 και 409/2010 απέρριψαν τις αγωγές του προσφεύγοντος με την αιτιολογία ότι τα

προβλήματα υγείας και τα συμπτώματα που περιγράφονται μπορούσαν να θεραπευθούν με ανάλογο τρόπο μέσα στη φυλακή.

40. Ο προσφεύγων εργάζεται στη φυλακή (εργάστηκε ήδη 595 μέρες δίνοντας δικαίωμα σε αμνηστία) και σύμφωνα με τους γιατρούς, είναι προτιμότερο για τον ενδιαφερόμενο να εργασθεί και είναι έτσι σε κατιστή θέση την ημέρα παρά να μένει ξαπλωμένος σε κρεβάτι όπως θα ήταν εάν δεν εργαζόταν. Μία αίτηση άδειας εξόδου η οποία αρχικά απορρίφθηκε από το συμβούλιο της φυλακής, χορηγήθηκε κατόπιν προσφυγής που άσκησε ο προσφεύγων ενώπιον του πλημμελειοδικείου.

B. Οι συνθήκες κράτησης στη φυλακή της Τρίπολης

1. Η ερμηνεία των προσφευγόντων

41. Οι προσφεύγοντες συμφωνούν να περιγράψουν ως ακολούθως τις συνθήκες κράτησης στη φυλακή της Τρίπολης.

Η φυλακή έχει χωρητικότητα υποδοχής 65 κρατούμενων περίπου, η πλειοψηφία μεταξύ αυτών κατηγορήθηκαν ότι έχουν διέπραξαν ή καταδικάστηκαν ότι έχουν διαπράξει παραβάσεις σεξουαλικού χαρακτήρα. Αποτελείται από 4 θαλάμους των 48 τετραγωνικών μέτρων εκ των οποίων το καθένα έχει 17 διπλά κρεβάτια και δέχονται 34 κρατούμενος και από ένα άλλο 45 τετραγωνικών μέτρων (ο θάλαμος 3) που περιέχει 16 κρεβάτια και δέχεται 36 κρατούμενους την ημερομηνία κατάθεσης των παρατηρήσεων των προσφευγόντων. Ένας χώρος 40 με 50 εκατοστά χωρίζει τα κρεβάτια που είναι τοποθετημένα το ένα πάνω στο άλλο (δύο ή τρεις όροφοι) και κολλημένα ανά δύο. Τέλος, ένας διάδρομος 50 τετραγωνικών μέτρων (χωρίς παράθυρα ούτε εξαερισμό) μετατράπηκε σε θάλαμο (αρ. 6). Οι κρατούμενοι του θαλάμου 3 (36 κρατούμενοι) και αυτοί που είναι τοποθετημένοι στο διάδρομο (30 κρατούμενοι) μοιράζονται τις 2 τουαλέτες του θαλάμου 3. Οι θάλαμοι 1, 3, 4 και 5 διαθέτουν 2 τουαλέτες και ο θάλαμος 2, 3 τουαλέτες.

42. Οι προσφεύγοντες προσκομίζουν έναν πίνακα ο οποίος καταρτίστηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και ο οποίος επιβεβαιώνει ότι η επίσημη χωρητικότητα της φυλακής της Τρίπολης είναι 65 κρατούμενοι και ότι την 1^η Ιανουαρίου 2009, αυτή υποδέχθηκε 177 (είτε ένα ποσοστό κατάληψης 272,31%).

43. Η φυλακή υποδέχθηκε γύρω στους 185 κρατούμενους την ημερομηνία της άσκησης της προσφυγής και 215 κρατούμενους την ημερομηνία της

κατάθεσης των παρατηρήσεων των προσφευγόντων. Κάθε κρατούμενος διαθέτει 1,40 τετραγωνικά μέτρα. Στις περιόδους όπου η φυλακή δέχεται 200 κρατούμενους περίπου, κάποιοι μεταξύ αυτών κοιμούνται στις αποθήκες πάνω από τις τουαλέτες.

44. Εννέα μπάνια βρίσκονται στην αυλή της φυλακής με τρόπο ώστε οι κρατούμενοι πρέπει να βγαίνουν προκειμένου να επιστρέψουν ακόμη κι αν οι θερμοκρασίες είναι χειμωνιάτικες.

45. Οι θάλαμοι θερμαίνονται με έξι σόμπες με μαζούτ που λειτουργούν κάποιες ώρες την ημέρα αλλά δεν θερμαίνουν επαρκώς. Δεν υπάρχει ούτε κλιματισμός ούτε εξαερισμός για το καλοκαίρι. Κάθε θάλαμος είναι εξοπλισμένος με μία τηλεόραση και ένα ψυγείο.

46. Η αυλή έχει εμβαδόν 900 τετραγωνικά μέτρα περίπου και επαρκεί όταν η φυλακή δέχεται 200 κρατούμενους. Αυτό το εμβαδόν περιλαμβάνει επίσης 3 τουαλέτες σε κατάσταση «ελεεινή, τα ντους, την αίθουσα συναντήσεων και τον χώρο του διαλύματος. Δεν υπάρχουν ούτε καρέκλες ούτε παγκάκια στα οποία οι κρατούμενοι θα μπορούσαν να καθήσουν. Δεν υπάρχει σκεπασμένος χώρος για να μπορούν να κάνουν γυμναστική.

47. Δεν υπάρχει κοινωνική ασφάλεια και ο μόνος ψυχίατρος που έχει ως έργο να εκδίδει γνωμοδοτήσεις σχετικά με τις αιτήσεις άδειας εξόδου των κρατούμενων, συνετέλεσε, με τις πολυάριθμες αρνητικές γνωμοδοτήσεις του, να δημιουργήσει ένα κλίμα λίγο πρόσφορο στις επεμβάσεις θεραπευτικής βλέψης.

48. Ο χώρος που προορίζεται για την αίθουσα συναντήσεων, μικρότερος από 13 τετραγωνικά μέτρα, μπορεί να υποδεχθεί τέσσερα άτομα. Οι κρατούμενοι παραπονούνται ότι δεν μπορούν να συνομιλήσουν εμπιστευτικά με τους δικηγόρους τους λόγω του ότι οι φύλακες είναι κοντά.

49. Ο χώρος διαλείμματος δεν θερμαίνεται το χειμώνα, έχει εμβαδόν 40 τετραγωνικά μέτρα και διαθέτει μόνο τραπέζι πιγκ-πογκ.

50. Ο χώρος διανομής των φαγώσιμων δεν είναι καλυμμένος. Τα γεύματα δεν περιλαμβάνουν κρέας παρά μόνο υπό μορφή «κιμά». Ψάρι σερβίρεται μία φορά κάθε τρεις μήνες και δεν υπάρχουν ούτε φρούτα ούτε επιδόρπια λόγω της μείωσης του προϋπολογισμού. Τα τρόφιμα είναι πολύ κακής ποιότητας. Απαγορεύεται στους κρατούμενους να παραγγείλουν φρούτα από έξω (εκτός

από πορτοκάλια και κλεμαντίνες) και στις οικογένειες να τους φέρουν τρόφιμα.

51. Δεν υπάρχει ούτε ψυγείο ούτε καρέκλες και οι κρατούμενοι τρώνε καταγή, όρθιοι ή στα κρεβάτια. Η αυλή δεν είναι σκεπασμένη ώστε όταν βρέχει να μπορούν να μένουν μέσα διότι απαγορεύεται να έχουν ομπρέλες.

52. Το καθάρισμα των θαλάμων και η αγορά των προϊόντων συντήρησης εξασφαλίζονται από τους ίδιους τους κρατούμενους. Οι αρχές της φυλακής πραγματοποιούν απολύμανση μία φορά το χρόνο. Ελλείπει πλυντηρίων, τα ρούχα και τα σεντόνια του κρεβατιού πλένονται στο χέρι σε μεγάλες λεκάνες.

2. Η ερμηνεία της Κυβέρνησης

53. Η Κυβέρνηση περιγράφει τη φυλακή της Τρίπολης ως ακολούθως. Η συνολική επιφάνεια της φυλακής είναι 1150 τετραγωνικά μέτρα εκ των οποίων ένα μέρος 310 τετραγωνικών μέτρων περίπου καταλαμβάνουν οι θάλαμοι (θάλαμοι 1, 3, 4 και 5: 50 τετραγωνικά μέτρα ο καθένας, θάλαμοι 2 και 6: 55 τετραγωνικά μέτρα ο καθένας, ο τελευταίος δέχεται 30 κρατούμενους περίπου), το υπόλοιπο είναι ο χώρος που προορίζεται για τον περίπατο των κρατουμένων. Κάθε θάλαμος είναι εξοπλισμένος με δύο τουαλέτες, με εξαίρεση τον θάλαμο 3 που έχει τρεις. Κάθε θάλαμος έχει τέσσερα παράθυρα και θερμαίνεται. Υπάρχει ζεστό νερό 24 ώρες το εικοσιτετράωρο. Κάθε κρατούμενος διαθέτει ένα κρεβάτι και ένα κομοδίνο.

54. Η καθαριότητα των θαλάμων είναι επαρκής και εξαρτάται από την ευθύνη των κρατουμένων που προσλαμβάνονται για το έργο αυτό (στο σύνολο 23 κρατούμενοι).

55. Ο χώρος που προορίζεται για τον περίπατο είναι και αυτός εξοπλισμένος με τουαλέτες.

56. Η αίθουσα συναντήσεων έχει εμβαδόν 13 τετραγωνικά μέτρα και ο χώρος του διαλείμματος 70 τετραγωνικά μέτρα.

57. Η συνολική χωρητικότητα της φυλακής είναι 110 κρατούμενοι περίπου. Κατά την διάρκεια της κράτησης των προσφευγόντων, ο αριθμός των κρατουμένων ήταν μεταξύ 180 και 190.

58. Τα φαγώσιμα επαρκούν σε ποσότητα και τα μενού είναι προγραμματισμένα σε εβδομαδιαία βάση. Ο προσφεύγων Α. ακολουθούσε μία ειδική δίαιτα με τις συμβουλές του γιατρού της φυλακής.

59. Τέλος, η φυλακή είναι εξοπλισμένη με πρώτες βοήθειες (ιατρείο) όπου είναι παρόντες καθημερινά ένας παθολόγος, ένας ψυχολόγος και ένας νοσοκόμος.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

60. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Νόμου 2776/1999:

«1. Σε περίπτωση παράνομης ενέργειας σε βάρος τους ή παράνομης εντολής, οι κρατούμενοι έχουν το δικαίωμα να αναφέρονται γραπτώς και μέσα σε εύλογο χρόνο στο Συμβούλιο Φυλακής, εφόσον, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντα Κώδικα δεν τους παρέχεται άλλο ένδικο βοήθημα. Μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης με την οποία απορρίπτεται το αίτημα τους ή μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή της αναφοράς, αν δεν εκδόθηκε απόφαση, οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα προσφυγής στο Δικαστήριο Εκτέλεσης των Ποινών. Το Δικαστήριο αυτό, εφόσον δεχθεί κατ' ουσίαν την προσφυγή, αίρει τα αποτελέσματα που απορρέουν από τον παράνομη ενέργεια ή εντολή.
(...)».

61. Το άρθρο 21 ίδιου νόμου πραγματεύεται το χώρο ζωής των κρατουμένων. Διευκρινίζει τα ακόλουθα:

«1. Κάθε κατάστημα κράτησης ή τμήμα (...) διαθέτει πτέρυγες, χωρίς δυνατότητα επικοινωνίας ανάμεσα στους κρατούμενους σε αυτές. Οι πτέρυγες περιλαμβάνουν κελιά και κατ' εξαίρεση θαλάμους δυναμικότητας κατά προτίμηση μέχρι έξι ατόμων.
(...)»

4. Οι θάλαμοι πρέπει να διαθέτουν εμβαδόν τουλάχιστον 6 τετραγωνικών μέτρων για κάθε κρατούμενο και να είναι εξοπλισμένοι με αντίστοιχα κρεβάτια, ντουλάπες, καθώς και ανάλογης επιφάνειας τραπέζι ή τραπέζια με ισάριθμα καθίσματα.

5. Τα ατομικά κελιά και οι θάλαμοι έχουν δικές τους εγκαταστάσεις θέρμανσης και υγιεινής (νιπτήρα, αποχωρητήριο). Κάθε εγκατάσταση υγιεινής των θαλάμων δεν πρέπει να εξυπηρετεί περισσότερους από τρεις κρατούμενους. Η ύπαρξη λουτρού στα κελιά και τους θαλάμους δεν είναι αναγκαία, αν υπάρχει ικανός αριθμός ιδιαίτερων κοινών εγκαταστάσεων λουτρών, με θερμό και κρύο νερό, για την ατομική υγιεινή και καθαριότητα κάθε κρατούμενου.

(...)».

B. Ο εσωτερικός κανονισμός των σωφρονιστικών ιδρυμάτων

62. Η υπουργική απόφαση 58819 από τις 7 Απριλίου 2003 που φέρει εσωτερικό Κανονισμό των σωφρονιστικών ιδρυμάτων προβλέπει:

Άρθρο 7

Εισαγγελική εποπτεία

«2. Ο εισαγγελέας- επόπτης ή ο αναπληρωτής του, ασκεί αρμοδιότητες δικαιοδοτικού, πειθαρχικού και ελεγκτικού χαρακτήρα. Ειδικότερα, ο εισαγγελέας-επόπτης:

- Μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων που ισχύουν εκάστοτε για τη μεταχείριση των κρατουμένων (...).
- Δέχεται σε ακρόαση κρατούμενους, συγγενείς και συνήγορους τους, αν το ζητήσουν.
- Εξετάζει θέματα δικαστικής προστασίας των κρατουμένων, υποδεικνύοντας στους ενδιαφερόμενους να προβούν στις ενδεδειγμένες ενέργειες και προωθεί στις αρμόδιες αρχές αιτήματα νομικής βοήθειας κρατουμένων, οι οποίοι βρίσκονται σε οικονομική αδυναμία πρόσβασης στη δικαιοσύνη και άσκησης των υπερασπιστικών δικαιωμάτων τους (...)
- Μεριμνά για τη διενέργεια υγειονομικού ελέγχου του καταστήματος κράτησης τακτικά (...) και έκτακτα, οπότε κρίνει ότι είναι αναγκαίο (...).

Άρθρο 31

Δικαιώματα των κρατουμένων

«(...)

Ειδικότερα οι κρατούμενοι δικαιούνται:

(...)

3. Να αναφέρονται εγγράφως σε κάθε δημόσια αρχή, εντός ή εκτός καταστήματος κράτησης και να ζητούν έννομη προστασία από τα δικαστήρια. Στο πλαίσιο αυτό δικαιούνται να αναφέρονται εγγράφως στο Συμβούλιο Φυλακής σε περίπτωση παράνομης ενέργειας σε βάρος τους ή παράνομης εντολής του προσωπικού για τις οποίες δεν προβλέπεται κάποιο ένδικο βοήθημα και προσφεύγουν στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής αν απορριφθεί το αίτημα τους, εντός δεκαπέντε ημερών από την κοινοποίηση σε αυτούς της απόφασης ή, αν δεν ληφθεί απόφαση, εντός μηνός από την υποβολή της έγγραφης αναφοράς τους. Σε περίπτωση προσφυγής ενώπιον του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών δικαιούνται να καταθέσουν υπόμνημα ή, αν το ζητήσει το Συμβούλιο, να εμφανισθούν αυτοπροσώπως ή με συνήγορο.

Γ. Ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

63. Οι οικείες διατάξεις, στη προκειμένη περίπτωση, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διαβάζονται ως ακολούθως:

Άρθρο 497

«(...)

7. Σε περίπτωση που ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε με απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου σε ποινή στερητική της ελευθερίας και άσκησε έφεση, η

οποία όμως δεν έχει ανασταλτική δύναμη, μπορεί να ζητηθεί με αίτηση του ίδιου ή του εισαγγελέα η αναστολή της εκτέλεσης της πρωτόδικης απόφασης, μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου.

(...)

Άρθρο 557

«1. Η εκτέλεση της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής που έχει αρχίσει μπορεί να διακοπεί στις περιπτώσεις των όρθρων 429 παρ.3 και 556 στοιχεία', β' και γ', καθώς και των παρ.2 και 7 αυτού του άρθρου.

2. Αν εκείνος που εκτίει την ποινή νοσηλεύεται σε Νοσοκομείο σύμφωνα με τις διατάξεις για την νοσηλεία των κρατουμένων και αν εξαιτίας βαριάς νόσου βρίσκεται σε τέτοια κατάσταση, ώστε η συνέχιση της νοσηλείας του σε οποιοδήποτε τέτοιο Νοσοκομείο να μην μπορεί να αποτρέψει ανήκεστη βλάβη της υγείας του ή κίνδυνο της ζωής του, μπορεί, αν η αποτροπή είναι δυνατή με νοσηλεία του σε άλλο νοσηλευτικό ίδρυμα που κατονομάζεται ειδικό, να ζητήσει να εισαχθεί σ' αυτό για να συνεχίσει με δικές του δαπάνες τη νοσηλεία του. η κατ' οίκον νοσηλεία αποκλείεται.

3. Για την παραπάνω αίτηση αποφαινεται το δικαστήριο κατά τη διαδικασία του άρθρου 560, με απόφαση του που πρέπει να έχει ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία. η απόφαση αυτή εκδίδεται ύστερα: α) από γνώμη δύο ιατροδικαστών, ή, αν δεν υπάρχουν, δύο γιατρών υπαλλήλων του δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου για το αν είναι αναγκαίο να εισαχθεί ο κρατούμενος στο νοσηλευτικό ίδρυμα που προτείνεται από αυτόν, β) από γνώμη του Νοσοκομείου στο οποίο νοσηλεύεται ο αιτών και γ) από δήλωση του νοσηλευτικού ιδρύματος που υποδεικνύεται από τον αιτούντα ότι μπορεί αυτό να αναβάλει τη νοσηλεία του.

4. Αν το δικαστήριο δεχτεί την αίτηση, διατάσσει να διακοπεί έως πέντε μήνες η εκτέλεση της ποινής. ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου ή του εισαγγελέα, που υποβάλλεται πριν από τη λήξη του πενταμήνου, το ίδιο δικαστήριο μπορεί κάθε φορά να παρατείνει τον παραπάνω χρόνο ως πέντε μήνες, αν η ανάγκη διακοπής εξακολουθεί να υπάρχει. Η διακοπή διατάσσεται με τον όρο της συνεχούς παραμονής και νοσηλείας του καταδίκου στο νοσηλευτικό ίδρυμα που έχει οριστεί για την εξασφάλισή της μπορεί το δικαστήριο να επιβάλλει και οποιονδήποτε άλλον όρο.

(...)

7. Σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις, αν η διακοπή που έχει διαταχθεί κατά τις παρ.2-4 δεν μπορεί να αποτρέψει ανήκεστη βλάβη της υγείας ή κίνδυνο της ζωής και αν η αποτροπή αυτή μπορεί πραγματικό να επιτευχθεί με την κατ' οίκον νοσηλεία, το

δικαστήριο έπειτα από αίτηση του καταδίκου μπορεί για το σκοπό αυτό να διατάζει να διακοπεί η εκτέλεση της ποινής" κατά τα άλλα εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ.3 και 4 αυτού του άρθρου.

(...)».

64. Η νομολογία του Αρείου Πάγου δέχεται ότι προκύπτει από τα συνδυασμένα άρθρα 370, 504 και 506 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ότι η απόφαση του Εφετείου επί της αίτησης- που ασκήθηκε δυνάμει του άρθρου 557 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας- αναστολής της εκτέλεσης της ποινής που επιβλήθηκε δεν επιδέχεται προσφυγή (απόφαση του Αρείου Πάγου 749/2005).

Άρθρο 565

" Κάθε αμφιβολία ή αντίρρηση σχετικό με την εκτελεστικότητα της απόφασης και το είδος ή τη διάρκεια της ποινής λύεται από το δικαστήριο των πλημμελειοδικών του τόπου όπου εκτίεται η ποινή. Κατά της απόφασης αυτής επιτρέπεται να ασκηθεί αναίρεση από τον εισαγγελέα και από τον καταδικασμένο".

Άρθρο 572

" 1. Ο εισαγγελέας των πλημμελειοδικών του τόπου όπου εκτίεται η ποινή ασκεί τις προβλεπόμενες στον Κώδικα βασικών κανόνων για τη μεταχείριση των κρατουμένων αρμοδιότητές του και μεριμνά για την έκτιση της ποινής και την εφαρμογή των μέτρων ασφάλειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα αυτού, του Ποινικού Κώδικα και των ειδικών νόμων για την εκτέλεση ποινών.

2. Για την άσκηση των κατά την παράγραφο 1 αρμοδιοτήτων του ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών επισκέπτεται τη φυλακή τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα. Κατά τις επισκέψεις αυτές δέχεται κρατουμένους που έχουν ζητήσει ακρόαση.

(...)"

Δ. Ο Ποινικός Κώδικας

65. Το άρθρο 11Α του Ποινικού Κώδικα ορίζει:

" 1. Η απόλυση υπό όρο χορηγείται ανεξαρτήτως της συνδρομής των προϋποθέσεων των άρθρων 105 και 106, εφόσον ο κατάδικος νοσεί από σύνδρομο επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας, από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια και υποβάλλεται σε τακτική αιμοκάθαρση, από ανθεκτική φυματίωση ή είναι τετραπληγικός, καθώς και από κίρρωση του ήπατος με αναπηρία άνω του εξήντα επτά τοις εκατό (67%) ή από γεροντική άνοια έχοντας υπερβεί το ογδοηκοστό έτος της ηλικίας ή από κακοήγη νεοπλάσματα τελικού σταδίου.

2. Η διακρίβωση της προϋποθέσεως της παραγράφου 1 γίνεται μετά από αίτηση του καταδίκου από το αρμόδιο συμβούλιο Πλημμελειοδικών, το οποίο διατάσσει ειδική πραγματογνωμοσύνη και η διαδικασία της κοθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

3. Η απόλυση υπό όρους κατά την παρ. 1 σημειώνεται στο Ποινικά Μητρώο του καταδίκου και χορηγείται μόνο μια φορά."

66. Μία υπουργική απόφαση με ημερομηνία 25 Ιανουαρίου 2010 ορίζει την διαδικασία σχετικά με την πραγματογνωμοσύνη με την οποία μπορούμε να αποδείξουμε ότι οι προϋπόθεσης του άρθρου 110^Α § 1 πληρούνται. Ένας πραγματογνώμονας του συμβουλίου πλημμελειοδικών υποβάλλει στον διευθυντή του σωφρονιστικού ιδρύματος μία αίτηση άμεσης μεταφοράς του κρατούμενου σε ένα δημόσιο Νοσοκομείο που έχει τα μέσα να διαγνώσουν την αρρώστια περί της οποίας πρόκειται όταν αυτή η διάγνωση δεν μπορεί να γίνει από το ιατρικό κέντρο της φυλακής Κορυδαλλού. Κατά την διαμονή του στο δημόσιο Νοσοκομείο, ο κρατούμενος υποβάλλεται σε κλινικό έλεγχο τον οποίο αποφασίζει ο διευθυντής του Νοσοκομείου ο οποίος συντάσσει την διάγνωση του. Ο διευθυντής του σωφρονιστικού ιδρύματος ή ο διευθυντής του ιατρικού κέντρου της φυλακής του Κορυδαλλού μεταβιβάζει αμέσως τον φάκελο του κρατούμενου στον πραγματογνώμονα ο οποίος συντάσσει την έκθεση του.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΡΩΤΩΝ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΝΤΩΝ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΕΝΕΡΓΗΣΟΥΝ ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΑΥΤΩΝ

67. Οι δύο πρώτοι προσφεύγοντες, ο Κος Κ. Κ.-Κ. και ο Κος Π. Α. απεβίωσαν, αντίστοιχα, στις 8 Νοεμβρίου 2012 και στις 21 Δεκεμβρίου 2012. Με δύο επιστολές με ημερομηνία 23 Νοεμβρίου και 18 Ιανουαρίου 2013, η δικηγόρος των προσφευγόντων ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι ο αδελφός του πρώτου προσφεύγοντος, Κος Β.Κ. καθώς και η χήρα, Κα Ρ. Κ. και τα δύο παιδιά του δεύτερου, Κος Β. Α. και Κος Ι. Α. επιθυμούσαν να συνεχίσουν την διαδικασία ενώπιον του.

68. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να διαγράψει την υπόθεση από το πινάκιο όσο αφορά τους δύο ανωτέρω ειρημένους προσφεύγοντες με την αιτιολογία ότι στα μάτια της τα πρόσωπα που δήλωσαν ότι επιθυμούν να συνεχίσουν την διαδικασία δεν αποδεικνύουν ότι έχουν την ιδιότητα του θύματος. Αναφέρει, πρώτον, ότι δεν προσκόμισαν κανένα πιστοποιητικό που να αποδεικνύει τον δεσμό της συγγένειας τους με τους μακαρίτες τους προσφεύγοντες ή την ιδιότητα τους ως κληρονόμου και ούτε απέδειξαν την ύπαρξη συναισθηματικών δεσμών με τους συγγενείς τους κατά την φυλάκιση αυτών. Δεύτερον, αναφέρει ότι το δικαίωμα που προστατεύεται από το άρθρο 3 δεν μεταβιβάζεται και παραπέμπει, για το σκοπό αυτό, στην απόφαση *Sanles Sanles κ. της Ισπανίας* (Δεκέμβριος), αρ. 48335/99, ΕΔΔΑ 2000-XI). Τρίτον, αναφέρει ότι ο πραγματικός σκοπός των συγγενών των προσφευγόντων είναι να έχουν την αποζημίωση ζημιάς (άμεση ή έμμεση) που υπέστησαν προσωπικά. Άρα, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, το ελληνικό εσωτερικό δίκαιο επιτρέπει στους συγγενείς των κρατουμένων που απεβίωσαν είτε να ασκήσουν αγωγές αποζημίωσης (η Κυβέρνηση παραπέμπει στα άρθρα 932 του Αστικού Κώδικα και 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα) εναντίον της σωφρονιστικής διοίκησης η οποία δεν παρέχει την κατάλληλη νοσηλεία είτε μία ποινική αγωγή για ανθρωποκτονία από παράλειψη).

69. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σε πολλές υποθέσεις όπου ένας προσφεύγων είχε αποβιώσει κατά την διαδικασία, έλαβε υπόψη την θέληση συνέχισης αυτές που εξέφρασαν οι κληρονόμοι ή οι συγγενείς (*Dewer κ. του Βελγίου*, 27 Φεβρουαρίου 1980, §§ 37-38, σειρά Α αρ. 35, Χ κ. του

Ηνωμένου Βασιλείου, 5 Νοεμβρίου 1981, § 32, σειρά Α αρ. 46, *Vocatur* κ. της Ιταλίας, 24 Μαΐου 1991, § 2, σειρά Α αρ. 206-C. G. κ. της Ιταλίας, 27 Φεβρουαρίου 1992, § 2, σειρά Α αρ. 228-F, *Pandofelli et Palumbo* κ. της Ιταλίας, 27 Φεβρουαρίου 1992, § 2, σειρά Α 231-B, X κ. της Γαλλίας, 31 Μαρτίου 1992, § 26, σειρά Α αρ. 234-C, και *Raimondo* κ. της Ιταλίας, 22 Φεβρουαρίου 1994, § 2, σειρά Α αρ. 281-A) ή την ύπαρξη νόμιμου συμφέροντος που απαιτεί ένα άτομο το οποίο επιθυμεί να διατηρήσει την προσφυγή (*Malhous* κ. της Δημοκρατίας της Τσεχίας (Δεκέμβριος) GC), αρ. 33071/96, ΕΔΔΑ 2000-XII).

70. Πράγματι, ο κληρονόμος ενός προσφεύγοντος που απεβίωσε μπορεί να επιδιώξει άλλο πράγμα από τα υλικά συμφέροντα δηλώνοντας ότι επιθυμεί να διατηρήσει την προσφυγή. Οι υποθέσεις που παρουσιάστηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου παρουσιάζουν γενικά επίσης ένα ηθικό μέγεθος και οι συγγενείς ενός προσφεύγοντος μπορούν, λοιπόν, να έχουν νόμιμο συμφέρον να φροντίσουν ώστε να αποδοθεί δικαιοσύνη ακόμη και μετά τον θάνατο του προσφεύγοντος (προαναφερόμενος *Malhous*). Αυτή είναι η περίπτωση, κατά μείζονα λόγο, εν προκειμένω, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το αντικείμενο της προσφυγής- η ισχυριζόμενη έλλειψη κατάλληλης ιατρικής νοσηλείας στη φυλακή- συνδέεται με το θάνατο δύο από τους προσφεύγοντες και συνεπάγεται την εφαρμογή διάταξης που ανήκει στο σκληρό πυρήνα της Σύμβασης (*Hristozov* και άλλοι κ. της Βουλγαρίας, αρ. 47039/11 και 358/12, § 73, ΕΔΔΑ 2012-...).

71. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι, στην υπόθεση *Sanles Sanles* (προαναφερόμενη), έκρινε ότι η προσφεύγουσα, κουνιάδα ενός ατόμου που απεβίωσε εκούσια, μπορούσε, σίγουρα, να ισχυριστεί ότι την άγγιζαν από κοντά οι περιστάσεις που περιέβαλαν αυτό τον θάνατο αλλά ότι τα δικαιώματα που ζητούσε σύμφωνα

72. Το Δικαστήριο εκτιμά ωστόσο ότι η υπόθεση *Sanles Sanles* διαφοροποιείται από την παρούσα υπόθεση στο μέτρο που το άμεσο θύμα είχε αποβιώσει πριν την προσφυγή στο Δικαστήριο (*Raimondo* κ. της Ιταλίας, απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 1994μ σειρά Α αρ. 281-A, § 2 και *Stojkovic* κ. της FYROM, αρ. 14818/02, § 25, 8 Νοεμβρίου 2007). Στη προκειμένη περίπτωση, οι προσφεύγοντες Κ. και Α. είχαν προσφύγει οι ίδιοι στο Δικαστήριο συγχρόνως με τους άλλους προσφεύγοντες.

73. Το Δικαστήριο εκτιμά επιπλέον ότι ο μεταβιβάσιμος χαρακτήρας ή όχι του δικαιώματος που απορρέει από το άρθρο 3 δεν θα μπορούσε να είναι καθοριστικός στη προκειμένη περίπτωση διότι το ηθικό μέγεθος της υπόθεσης και η εμπλοκή των κληρονόμων των προσφευγόντων κατά την φυλάκιση των τελευταίων επαρκούν για να γεννήσουν προς όφελος τους ένα νόμιμο συμφέρον να φροντίσουν ώστε να αποδοθεί δικαιοσύνη. Έτσι, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η χήρα του Κου Α. είχε παρέμβει παρά τις αρχές της φυλακής Κορυδαλλού ώστε ο σύζυγος της να μεταφερθεί στο Δημόσιο Νοσοκομείο Γεννηματάς και Τζάνειο και είχε προτείνει να ετοιμάζει και να φέρνει γεύματα προσαρμοσμένα στο διαβήτη και στην υπέρταση από τα οποία έπασχε ο σύζυγος της. Σημειώνει επίσης σχετικά με τον αδελφό του αποβιώσαντος, Κο Κ.- Κ., ότι αυτός κατέβαλε επανειλημμένα στον αποβιώσαντα κάποια ποσά- 50.000,00 Ευρώ κατ' αυτόν- για να βελτιώσει τις συνθήκες της κράτησης του αλλά επίσης για να μπορέσει να διάγει όσο μπορεί μία φυσιολογική ζωή όταν θα αποφυλακιζόταν.

74. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι από τη στιγμή που στη προκειμένη περίπτωση οι προϋποθέσεις που επιτρέπουν τη διαγραφή μίας υπόθεσης από το πινάκιο, όπως ορίζονται στο άρθρο 37 § 1 της Σύμβασης, δεν πληρούνται όσο αφορά τους κληρονόμους του πρώτου και δεύτερου προσφεύγοντα και αυτοί έχουν συμφέρον να συνεχίσουν την προσφυγή στη θέση των δύο άμεσων θυμάτων.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

75. Επικαλούμενοι το άρθρο 3 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για της συνθήκες της κράτησης τους στη φυλακή της Τρίπολης και κάποιοι μεταξύ αυτών για την έλλειψη νοσηλείας, κατάλληλη της κατάστασης της υγείας του. Αυτή η διάταξη διατυπώνεται ως ακολούθως:

"Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχείρισιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς".

A. Επί του παραδεκτού

76. Η Κυβέρνηση επικαλείται, πρώτον, την μη εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων. Υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες παρέλειψαν να προσφύγουν στο συμβούλιο της φυλακής ή να ζητήσουν ακρόαση παρά τον

επόπτη εισαγγελέα όπως το επέτρεπαν οι διατάξεις του Εσωτερικού Κανονισμού των Σωφρονιστικών Ιδρυμάτων και το άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για να απαιτήσουν βελτίωση των συνθηκών της κράτησης τους. Εκτιμά ότι προκύπτει από την απόφαση *Vaden* κ. της ΕΛΛΑΔΑΣ (ΑΡ. 35115/03, 29 Μαρτίου 2007) και από την απόφαση *Gehre* κ. της Ελλάδας (αρ. 5294/02, 5 Ιουλίου 2007) ότι το Δικαστήριο έκρινε ως πραγματικές και επαρκείς τις προσφυγές που προβλέπονται στο άρθρο 6 του Σωφρονιστικού Κώδικα και στο άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

77. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι οι ανωτέρω αναφερόμενες προσφυγές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως "ένδικα μέσα" με την έννοια του άρθρου 35 § 1 της Σύμβασης προπάντων όταν πρόκειται για την φυλακή της Τρίπολης. Υποστηρίζουν ότι οι προσφυγές που προβλέπονται από το άρθρο 6 του Σωφρονιστικού Κώδικα και από το άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας δεν οδηγούν σε αποτελεσματική εξέταση των συνθηκών κράτησης στη φυλακή της Τρίπολης, η οποία πάσχει, κατ' αυτούς, από συστηματικό πρόβλημα υπερπληθυσμού ούτε στη υιοθέτηση μέτρων που επιβάλλονται. Σχετικά με τις αιτήσεις ακρόασης από τον επόπτη εισαγγελέα ή από τον διευθυντή της φυλακής, δεν θα μπορούσαν να καταγραφούν και ούτως ή άλλως δεν θα συνεπάγοντο καμία βελτίωση των συνθηκών, αντιθέτως. Οι κρατούμενοι συντάκτες τέτοιων αιτήσεων θα στιγματιζόταν ως προβοκάτορες και αυτό χωρίς ελπίδα μεταφοράς προς άλλη φυλακή διότι μόνο η φυλακή της Τρίπολης θα μπορούσε έως και να δεχθεί καταδικασθέντες για εγκλήματα σεξουαλικής φύσεως. Τέλος, υπογραμμίζουν ότι όλες οι ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν από τους τρεις προσφεύγοντες που προσβλήθηκαν από σοβαρά προβλήματα υγείας παρά τον εισαγγελέα επόπτη και τα δικαστήρια ενόψει της αποφυλάκισης τους υπό όρους απέτυχαν.

78. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο κανόνας της εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων που διατυπώνεται στο άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης επιβάλλει στο πρόσωπο που επιθυμεί να ασκήσει αγωγή ενώπιον του, την υποχρέωση να χρησιμοποιήσει πριν τις προσφυγές που διατίθενται κανονικά στο νομικό σύστημα της ενδιαφερόμενης χώρας και επαρκούν για να μπορεί να έχει την επανόρθωση των παραβάσεων που ισχυρίζεται. Αυτές οι προσφυγές πρέπει να υπάρχουν σε ένα επαρκή βαθμό βεβαιότητας, στη

πράξη όπως και στη θεωρία, ειδικά λείπουν από αυτές η επιθυμητή αποτελεσματικότητα και προσβασιμότητα. Το άρθρο 35 § 1 επιβάλλει επίσης να εγείρει ενώπιον του κατάλληλου εσωτερικού οργάνου, τουλάχιστον συνοπτικά και υπό τους τύπους και προθεσμίες που ορίζονται από το εσωτερικό δίκαιο, τις αιτιάσεις που προτίθεται να διατυπώσει στη συνέχεια, αλλά δεν επιβάλλει να κάνει κατάχρηση προσφυγών που είναι ακατάλληλες ή μη αποτελεσματικές (*Aksor κ. της Τουρκίας*, 18 Δεκεμβρίου 1996, §§ 51-52, *Recueil des arrêts et décisions* (Συλλογή αποφάσεων ανωτάτων δικαστηρίων και αποφάσεων πρωτοβάθμιων δικαστηρίων) 1996-VI, *Issaïeva et autres κ. της Ρωσίας*, αρ. 57947/00, 57948/00 και 57949/00, § 144, 24 Φεβρουαρίου 2005).

79. Στη προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι αιτιάσεις των προσφευγόντων έχουν να κάνουν, αφ' ενός, με τις συνθήκες κράτησης που προκύπτουν από τον υπερπληθυσμό που κυριαρχεί στη φυλακή της Τρίπολης, και αφ' ετέρου, με την ισχυριζόμενη επιδείνωση της κατάστασης της υγείας κάποιων μεταξύ αυτών που οφείλετο στην ανεπάρκεια ιατρικής περίθαλψης.

80. Σχετικά με το πρώτο σκέλος της αιτίασης, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο υπερπληθυσμός του σωφρονιστικού ιδρύματος- που γεννά άλλα προβλήματα σχετικά με τις συνθήκες κράτησης- τη γενική κατάσταση της φυλακής και την ποιότητα της έχουν να κάνουν με ένα διαρθρωτικό φαινόμενο και δεν αφορούν αποκλειστικά την ιδιαίτερη περίπτωση των προσφευγόντων. Εκτιμά ότι δεν αποδείχθηκε ότι οι προσφυγές που αναφέρει η Κυβέρνηση επαρκούσαν από μόνες τους να επανορθώσουν την κατάσταση που βρισκόταν στην αρχή αυτής της πτυχής των αιτιάσεων των προσφευγόντων οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 3 της Σύμβασης (δείτε *mutatis mutandis*, *Νισιώτης κ. της Ελλάδας*, αρ. 34704/08, παράγραφος 29, 10 Φεβρουαρίου 2011, και *Nieciecki κ. της Ελλάδας*, αρ. 11677/11, παράγραφος 41, 4 Δεκεμβρίου 2012).

81. Σχετικά με το δεύτερο σκέλος της αιτίασης, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προσφεύγοντες με προβλήματα υγείας προσέφυγαν, αφ' ενός, στα θεσμικά όργανα της φυλακής με σκοπό να μεταφερθούν στο Νοσοκομείο της φυλακής ή στο δημόσιο Νοσοκομείο, και αφ' ετέρου, στα αρμόδια δικαστικά όργανα προκειμένου να ζητήσουν την αποφυλάκιση τους υπό όρους. Ωστόσο, αυτά απέρριψαν τις προσφυγές αποφυλάκισης και αναστολής εκτέλεσης της ποινής

των προσφευγόντων: Στις 19 Οκτωβρίου και 25 Νοεμβρίου 2012, το συμβούλιο πλημμελειοδικών Αθηνών απέρριψε τις προσφυγές των Κων Κ.-Κ. και Α. αντίστοιχα. Το Εφετείο Αθηνών και ο Άρειος Πάγος Αθηνών με τις αποφάσεις τους με αρ. 2472/2010 και αρ. 408 και 409/2010 τις προσφυγές του Κου Ζ.

82. Επί της ουσίας

I. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

α) Η Κυβέρνηση

83. Η Κυβέρνηση παραπέμπει στην περιγραφή της των συνθηκών κράτησης στη φυλακή της Τρίπολης (παράγραφοι 53-59 ανωτέρω). Υποστηρίζει ότι το όριο σοβαρότητας που απαιτεί το άρθρο 3 για να μπορέσει να επιβεβαιώσει ότι οι συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων αποτελούσαν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση δεν ξεπεράσθηκε. Εκτιμά, γενικώς, ότι εξετάζοντας τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές, το Δικαστήριο δεν στηρίζεται μόνο στο κριτήριο του χώρου που δίνεται σε κάθε κρατούμενο αλλά λαμβάνει υπόψη άλλα κριτήρια όπως η δυνατότητα χρησιμοποίησης ιδιωτικής τουαλέτας, εξαερισμού, φυσικού φωτός, κεντρικής θέρμανσης, την τήρηση των κανόνων υγιεινής, τη δυνατότητα περίπατου, την διάρκεια της κράτησης καθώς και την φυσική και πνευματική κατάσταση του κρατούμενου (*Sulejmanovic* κ. της Ιταλίας, αρ. 22635/02, 16 Ιουλίου 2009, *Vlassov* κ. της Ρωσίας, αρ. 78146/01, 12 Ιουνίου 2008, *Babouchkine* κ. της Ρωσίας αρ. 67253/01, 18 Οκτωβρίου 2007 και *Trepachkine* κ. της Ρωσίας, αρ. 36898/03, 19 Ιουνίου 2007).

84. Τέλος, κατά τα λεγόμενα της Κυβέρνησης, το Δικαστήριο συμπέρανε μη παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης στις αποφάσεις *Valasinas* κ. της Λιθουανίας (ΑΡ. 44558/98, 24 Ιουλίου 2001, και *Labzon* κ. της Ρωσίας (Αρ. 62208/00, 16 Ιουνίου 2005) και αυτό πέρα από ένα προσωπικό χώρο των προσφευγόντων 2,70 με 3,30 τετραγωνικά μέτρα και 1 τετραγωνικό μέτρο.

β) Οι προσφεύγοντες

85. Οι προσφεύγοντες ανταπαντούν ότι η περιγραφή που έκανε η Κυβέρνηση περιέχει πολλές ανακρίβειες κυρίως όσο αφορά το εμβαδόν της αυλής, την πρόσβαση σε ζεστό νερό, την θέρμανση, την υγιεινή και την διατροφή των

κρατουμένων και ιδιαίτερα κάποιων από τους προσφεύγοντες, και ότι η Κυβέρνηση απέφυγε να πάρει θέση σε κάποιες πτυχές της αιτίας, κυρίως στην ποιότητα της διατροφής.

86. Ιδιαίτερα όσο αφορά τον υπερπληθυσμό, οι προσφεύγοντες αναφέρουν ότι ο αριθμός των κρατουμένων πέρασε από 185 σε 215 από την άσκηση της προσφυγής και ότι ο αριθμός των κρατουμένων που εγκαταστάθηκαν στο διάδρομο της φυλακής (που ονομάστηκε θάλαμος 6 από την Κυβέρνηση) πέρασε από 16 σε 30. Επιπλέον, τέσσερις κρατούμενοι ζούσαν συνεχώς σε ένα πειθαρχικό κελί 5 τετραγωνικών μέτρων που δεν διέθετε ούτε παράθυρο ούτε θέρμανση. Επιπλέον, τρεις κρατούμενοι στο θάλαμο 3 και τρεις άλλοι στο θάλαμο 5 κοιμόταν σε αποθηκούλες πάνω από τις τουαλέτες.

87. Τέλος, για τρεις προσφεύγοντες που είχαν προβλήματα υγείας, οι σωφρονιστικές και δικαστικές αρχές δεν είχαν πάρει τα μέτρα που επιβάλλοντο για να αποφευχθεί η επιδείνωση της υγείας τους.

88. Έτσι, ο Κορς Κ.- Κ. κατήγγειλε τα ακόλουθα γεγονότα. Στις 19 Ιανουαρίου 2011, οι γιατροί του Νοσοκομείου της Τρίπολης όπου μεταφέρθηκε κατόπιν των επίμονων αιτήσεων του, του διέγνωσαν υπογλώσσιο καρκίνο. Ωστόσο, για περισσότερο από ένα χρόνο δεν έκανε καμία εγχείρηση και δεν πήρε κανένα θεραπευτικό μέτρο και έπρεπε να μείνει έγκλειστος υπό δύσκολες συνθήκες στη φυλακή της Τρίπολης. Τον Μάρτιο του 2012 μόνο μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο Άγιος Παύλος της φυλακής Κορυδαλλού όπου έμεινε για έξι εβδομάδες αλλά η μόνη εξέταση στην οποία υποβλήθηκε είναι μία ακτινολογική εξέταση και ένα ηλεκτροκαρδιογράφημα. Όταν νοσηλεύθηκε στο Νοσοκομείο Άγιος Σάββας τον Μάιο του 2012 του διαγνώστηκαν μεταστάσεις στο φάρυγγα και γενική επιδείνωση της αρρώστιας.

89. Ο Κορς Α. παραπονιόταν ότι: Οι σωφρονιστικές αρχές περίμεναν δύο μήνες για να τον μεταφέρουν στο δημόσιο Νοσοκομείο της Τρίπολης ενώ υπέφερε από αιμορραγία του παχύ εντέρου. Ότι μετά την χημειοθεραπεία του φυλακίστηκε εκ νέου και αυτό παρά την ευαισθησία της ανοσοποιητικής του κατάστασης. Ότι υπέστη πολλά πήγαινε-έλα ανώφελα, κατ' αυτόν, μεταξύ του Νοσοκομείου και της φυλακής. Ότι οι αρχές αρνήθηκαν να τον αποφυλακίσουν ενώ βρισκόταν στο τελικό στάδιο της αρρώστιας της για να μπορέσει να πεθάνει "αξιοπρεπώς" και ότι η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα διαρκεί πολύ από αυτή την άποψη.

90. Ο Κορς Ζ. παραπονιέται: Για άρνηση των σωφρονιστικών αρχών να του επιτρέψουν να έχει ειδικό στρώμα. Για τις συνθήκες ζωής στη φυλακή, έλλειψη άσκησης και μη δυνατότητα να τύχει κάποιος φυσικοθεραπείας στη φυλακή, κάτι που σύμφωνα με τον ίδιο, συνετέλεσε στην επιδείνωση της υγείας του, απορρίψεις των αιτήσεων του από τις δικαστικές αρχές που αποσκοπούσαν στην αναστολή εκτέλεσης της ποινής του.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

α) Γενικές αρχές

91. Αφ' ενός, όσο αφορά τις υλικές συνθήκες κράτησης και συγκεκριμένα τον υπερπληθυσμό στις φυλακές, το Δικαστήριο παραπέμπει στις αρχές που προκύπτουν από τη νομολογία του όπως αυτές υπενθυμίζονται πρόσφατα στις αποφάσεις *Αναγγελ* και άλλοι κ. της Ρωσίας (αρ. 42525/07 και 60800/08, παράγραφοι 139 έως 159, 10 Ιανουαρίου 2012) και *Τζάμαλης* και άλλοι κ. της Ελλάδας (αρ. 15894/09, παράγραφοι 38 έως 40, 4 Δεκεμβρίου 2012).

92. Αφ' ετέρου, σχετικά με τα πρόσωπα που στερούνται ελευθερίας, υπενθυμίζει ότι το άρθρο 3 της Σύμβασης επιβάλλει στο Κράτος την υποχρέωση να οργανώσει το σωφρονιστικό του σύστημα με τρόπο ώστε να εξασφαλίσει στους κρατούμενους τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας τους (*Soykhonov* κ. της Ρωσίας, αρ. 63955/00, παράγραφος 31, 27 Μαρτίου 2008, και *Benediktov* κ. της Ρωσίας, αρ. 106/02, παράγραφος 37, 10 Μαΐου 2007). Αυτή η θετική υποχρέωση απαιτεί ώστε οι όροι εκτέλεσης των μέτρων που ελήφθησαν να μην υποβάλλουν τον ενδιαφερόμενο σε απόγνωση ή σε δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο πόνου που έχει να κάνει με την κράτηση και, λαμβάνοντας υπόψη τις πρακτικές απαιτήσεις της φυλάκισης, η υγεία και η ευφορία του φυλακισμένου να εξασφαλίζονται κατάλληλα, κυρίως από την διοίκηση της απαιτούμενης ιατρικής περίθαλψης (*Mouisel* κ. της Γαλλίας, αρ. 67263/01, παράγραφος 40, ΕΔΔΑ 2002-ΙΧ).

93. Επιπλέον, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατά κανόνα, η έλλειψη κατάλληλης ιατρικής περίθαλψης μπορεί να αποτελέσει μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 (*Ilhan* κ. της Τουρκίας (GC), αρ. 22277/93, παράγραφος 87, ΕΔΔΑ 2000-VII, και *Gennadiy Naoumenko* κ. της Ουκρανίας, αρ. 42023/98, παράγραφος 112, 10 Φεβρουαρίου 2004). Από αυτή την άποψη, εξετάζει, πρώτα απ' όλα, εάν ο ασθενής έτυχε κατάλληλης ιατρικής αρωγής και εάν η ιατρική περίθαλψη που χορηγήθηκε ήταν προσαρμοσμένη στην ιδιαίτερη

κατάσταση του (Khatayev κ. της Ρωσίας, αρ. 56994/09, παράγραφος 84, 11 Οκτωβρίου 2011). Η αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης θεραπείας προϋποθέτει ότι οι σωφρονιστικές αρχές παρέχουν στον κρατούμενο την ιατρική περίθαλψη που ορίζουν οι αρμόδιοι γιατροί (Soysal κ. της Τουρκίας, αρ. 50091/99, παράγραφος 50, 3 Μαΐου 2007 και Gorodnitchev κ. της Ρωσίας, αρ. 52058/99, παράγραφος 91, 24 Μαΐου 2007). Επιπλέον, η επιμέλεια και η συχνότητα με την οποία η ιατρική περίθαλψη χορηγείται στον ενδιαφερόμενο είναι δύο στοιχεία τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη για την μέτρηση της λογιστικής της θεραπείας του με τις απαιτήσεις του άρθρου 3. Το Δικαστήριο δεν υπολογίζει αυτούς τους δύο παράγοντες σε απόλυτους όρους αλλά λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά την ιδιαίτερη κατάσταση της υγείας του κρατούμενου (Σερίφης κ. της Ελλάδος, αρ. 37695/03, παράγραφος 35, 2 Νοεμβρίου 2006, Rohde κ. της Δανίας, αρ. 69332/01, παράγραφος 106, 21 Ιουλίου 2005, Iorgov κ. της Βουλγαρίας, αρ. 40653/98, παράγραφος 85, 11 Μαρτίου 2004 και Sediri κ. της Γαλλίας (Δεκέμβριος), αρ. 4310/05, 10 Απριλίου 2007). Γενικώς, η επιδείνωση της υγείας του κρατούμενου δεν παίζει από μόνο του καθοριστικό ρόλο στη τήρηση του άρθρου 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο θα εξετάσει, κάθε φορά, εάν μία τέτοια παραποίηση καταλογίζεται σε κενά στην χορηγούμενη ιατρική περίθαλψη (Κοτσάφτης κ. Ελλάδος, αρ. 39780/06, παράγραφος 53, 12 Ιουνίου 2008).

β) Εφαρμογή των αρχών στην παρούσα περίπτωση

ι. Σχετικά με τις υλικές συνθήκες κράτησης στη φυλακή της Τρίπολης

94. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει προεισαγωγικά ότι οι προσφεύγοντες καταδικάσθηκαν σε ποινές μεγάλης διάρκειας και φυλακίστηκαν στη φυλακή της Τρίπολης, σε διαφορετικές ημερομηνίες, το 2008, 2009 και 2010. Τοποθετήθηκαν (ο Κο. Α.) ή τοποθετούνται στο "θάλαμο" 3 αυτής της φυλακής, με εξαίρεση τον Κο. Μ. ο οποίος τοποθετήθηκε στο "θάλαμο" 6 και τον Κο Κ.- Κ. ο οποίος τοποθετήθηκε στο "θάλαμο" 5.

95. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προσφεύγοντες προσκόμισαν έναν πίνακα ο οποίος συντάχθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης που αναφέρει ότι η επίσημη χωρητικότητα της φυλακής της Τρίπολης είναι 65 κρατούμενοι και ότι την 1η Ιανουαρίου 2009, αυτή υποδεχόταν 177 (δηλαδή ποσοστό κατάληψης 272,31%). Οι ενδιαφερόμενοι προσκομίζουν επίσης

σχεδιαγράμματα των "θαλάμων" με την διάταξη των κρεβατιών και άλλων επίπλων που δείχνουν την πενιχρότητα του χώρου. Αυτός ο πίνακας και αυτά τα σχεδιαγράμματα δεν υπήρξαν το αντικείμενο σχολείων εκ μέρους της Κυβέρνησης.

96. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί ούτε τον συνολικό αριθμό των κρατούμενων που αναγράφεται από τους προσφεύγοντες, δηλαδή 185 την ημερομηνία της άσκησης της προσφυγής, στις 28 Ιουνίου 2012 και 215 την ημερομηνία της κατάθεσης των παρατηρήσεων τους, στις 18 Φεβρουαρίου 2013 ούτε αυτόν που ανακοινώθηκε στους "θαλάμους" 3 και 6, δηλαδή 36 και 30 αντίστοιχα.

97. Η μόνη απόκλιση μεταξύ των προσφευγόντων και της Κυβέρνησης αφορά στον εμβαδόν αυτών των "θαλάμων": 45 και 50 τετραγωνικά μέτρα σύμφωνα με τους προσφεύγοντες, 50 και 55 τετραγωνικά μέτρα σύμφωνα με την Κυβέρνηση. Όποιο και να είναι το ακριβές εμβαδόν, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, σε κάθε περίπτωση, ο χώρος για τους προσφεύγοντες ήταν μικρότερος από αυτόν ο οποίος, κατά τη νομολογία του που υπενθυμίζεται στην απόφαση *Ananyev et autres* (ανωτέρω αναφερόμενη, παράγραφος 145), επαρκεί για να συμπεράνουμε παράβαση του άρθρου 3 με βάση μόνο αυτό, δηλαδή 3 τετραγωνικά μέτρα.

98. Το Δικαστήριο παρατηρεί επιπλέον ότι η Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί το επιχείρημα των προσφευγόντων, σύμφωνα με το οποίο, η απουσία τραπεζαρίας στη φυλακή υποχρεώνει τους κρατούμενους να τρώνε στα κρεβάτια τους. Επισημαίνει ότι η Κυβέρνηση δηλώνει επιπλέον ότι δεν είναι σε θέση να προσδιορίσει τον καθημερινό αριθμό ωρών εργασίας που πραγματοποιούν οι προσφεύγοντες. Δεν μπορεί λοιπόν να υπολογίσει τον χρόνο που οι προσφεύγοντες επιτρεπόταν να περάσουν σε μη πυκνοκατοικημένο περιβάλλον.

99. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι συσσωρευμένο αποτέλεσμα του συνωστισμού και των άλλων ελλείψεων που επισημάνθηκαν προκάλεσαν στους προσφεύγοντες αισθήματα απόγνωσης και κατωτερότητας, ικανά να τους ταπεινώσει και να τους υποβιβάσει. Επομένως, εκτιμά ότι παρόμοιες συνθήκες κράτησης αναλύονται σε εξευτελιστική μεταχείριση με την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης. Συνεπώς, υπήρξε παράβαση αυτής της διάταξης.

ii. Σχετικά με την ποιότητα της ιατρικής αρωγής και της περίθαλψης που χορηγήθηκαν στους Κους Α. και Ζ.

100. Στις παρατηρήσεις τους ενώπιον του Δικαστηρίου, οι δύο προσφεύγοντες εστιάζουν την επιχειρηματολογία τους στην ποιότητα της παρεχόμενης ιατρικής περίθαλψης καθ' όλη την διάρκεια της κράτησης τους. Συνεπώς, το Δικαστήριο θα εξετάσει την καταλληλότητα της ιατρικής μεταχείρισης που χορηγήθηκε στους ενδιαφερόμενους λαμβάνοντας υπόψη τις παθήσεις τους.

101. Παρατηρεί ότι ο πρώτος προσφεύγων επικρίνει την καθυστέρηση, αδικαιολόγητη σύμφωνα με τον ίδιο, των αρμόδιων αρχών στη θεραπεία της πάθησης του και τη μεταφορά τους προς ένα εξειδικευμένο νοσοκομείο και αμφισβητεί την σκοπιμότητα να κρατήσουν κατά το τελικό στάδιο της ασθένειάς του. Επισημαίνει ότι οι σωφρονιστικές αρχές απέδειξαν την θέληση τους να παρέχουν στο προσφεύγοντα ιατρικά στελεχωμένη θεραπεία: Στις 8 Σεπτεμβρίου 2011, ο ενδιαφερόμενος μεταφέρθηκε στο Δημόσιο Νοσοκομείο της Τρίπολης και την επομένη, στο Νοσοκομείο Γεννηματάς, στην Αθήνα, όπου υπέστη εγχείρηση και χημειοθεραπεία. Στις 17 Σεπτεμβρίου 2012, μεταφέρθηκε εκ νέου στο νοσοκομείο αυτό για να εγχειρισθεί εκ νέου, και στη συνέχεια, στις 18 Νοεμβρίου 2012, οδηγήθηκε στο Νοσοκομείο Τζάνειο διότι οι νεφροί του δεν λειτουργούσαν πλέον. Εν απουσία κάθε ιατρικού εγγράφου για τη συμβατικότητα της κατάστασης του προσφεύγοντος με την κράτηση, το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να καθορίσει εάν η ισχυριζόμενη καθυστέρηση της απόφασης των αρχών να τον νοσηλεύσουν είχε ή μη βασικό χαρακτήρα στο πλαίσιο της επιδείνωσης της ασθένειάς του ούτε να πάρει θέση στην σκοπιμότητα των πηγαινε-έλα μεταξύ του Νοσοκομείου και της φυλακής τον Ιούλιο και Αύγουστο του 2012.

102. Επιπλέον, το Δικαστήριο δεν αντιλαμβάνεται για ποιο λόγο, ο προσφεύγων περίμενε τις 18 Νοεμβρίου 2012, δηλαδή μία ημερομηνία αρκετά προχωρημένη σε σχέση με την κατάσταση της υγείας του για να προσφύγει στο πλημμελειοδικείο με αίτηση αποφυλάκισης. Εκτιμά ότι, λαμβάνοντας υπόψη την επιδείνωση της υγείας του, η οποία ήταν ορατή από το τέλος του 211, ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε να ασκήσει προσφυγή βασισμένη είτε στο άρθρο 557 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας είτε στο άρθρο 110Α του Ποινικού Κώδικα αφού συμμορφωθεί με τους όρους που θέτουν αυτά τα άρθρα, που δεν φαίνονται παράλογα (παράγραφοι 63 και 65-66 ανωτέρω).

103. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν θα μπορούσε να κατηγορήσει τις σωφρονιστικές αρχές ότι δεν έκαναν αυτό που θα μπορούσε κάποιος να απαιτήσει λογικά από αυτές απέναντι στη πάθηση του πρώτου προσφεύγοντος και χορήγησαν στον ενδιαφερόμενο την ιατρική αρωγή που είχε το δικαίωμα να λάβει.

104. Σχετικά με τον δεύτερο προσφεύγοντα που υποφέρει από δυσκοπάθεια, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι το 2005 υποβλήθηκε σε εγχείρηση που συνετέλεσε να εξαφανιστούν τα συμπτώματα. Ωστόσο, από το 2007, ο προσφεύγων αισθάνθηκε εκ νέου τα συμπτώματα αυτής της πάθησης και αυτό βεβαιώθηκε γραπτώς το 2009 από το χειρουργό που τον περιέθαλπε πριν τον εγκλεισμό του. Καταδικασθείς το 2008, ο προσφεύγων άσκησε έφεση εναντίον αυτής της καταδίκης, της οποίας το αποτέλεσμα δεν ήταν ανασταλτικό. Προσέφυγε πολλές φορές στα εσωτερικά δικαστήρια με προσφυγές προσπαθώντας στην αναστολή της εκτέλεσης της ποινής του επικαλούμενος, μεταξύ άλλων, την κατάσταση της υγείας του. Τα εσωτερικά δικαστήρια απέρριψαν τις αιτήσεις του με την αιτιολογία ότι ο ενδιαφερόμενος ήταν ιδιαίτερα επικίνδυνος και ότι κινδύνευε να δραπετεύσει και τα συμπτώματα του μπορούσαν να θεραπευθούν αποτελεσματικά μέσα στη φυλακή.

105. Λοιπόν, το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι έκτοτε αυτές οι αποφάσεις εκ των οποίων οι τελευταίες χρονολογούνται από το 2010, ο προσφεύγων δεν παραπονέθηκε ποτέ στις σωφρονιστικές αρχές για την κατάσταση της υγείας του και ότι δεν ζήτησε ποτέ να τύχει θεραπείας ή να μεταφερθεί στο Νοσοκομείο πριν ή μετά την άσκηση της παρούσας προσφυγής, στις 28 Ιουνίου 2012. Αντιθέτως, παρατηρεί ότι εργάζεται στη φυλακή και ότι, σύμφωνα με τους γιατρούς, είναι προτιμότερο για τον ίδιο να εργάζεται και να είναι έτσι σε θέση καθιστή κατά την διάρκεια της ημέρας παρά να μένει σε οριζόντια θέση και αυτό θα ήταν η περίπτωση εάν δεν εργαζόταν.

106. Δεν θα μπορούσαμε να κατηγορήσουμε ούτε τις σωφρονιστικές αρχές ότι δεν έκαναν ειδική θεραπεία ή ότι δεν πήρα μέτρα που να μπορούν να καταστήσουν λιγότερο οδυνηρή την πάθηση του δεύτερου προσφεύγοντος ούτε τις δικαστικές αρχές ότι απέρριψαν τις αιτήσεις που αποσκοπούν στην αναστολή της ποινής αυτού. Ούτε εδώ υπήρξε λοιπόν παράβαση του άρθρου 3 σχετικά με την ιατρική αρωγή την οποία ο δεύτερος προσφεύγων είχε δικαίωμα να περιμένει.

iii. Σχετικά με την ποιότητα της ιατρικής αρωγής και της περίθαλψης που χορηγήθηκαν στον Κο Κ.- Κ.

107. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι στις 19 Ιανουαρίου 2011 οι γιατροί του Νοσοκομείου της Τρίπολης όπου ο προσφεύγων μεταφέρθηκε κατόπιν επίμονων αιτήσεων του, του διαγνώσθηκε υπογλώσσιος καρκίνος. Παρά την σοβαρότητα της διαγνωσθείσας ασθένειας, συνταγογραφήθηκε καμία θεραπεία. Στις 22 Μαρτίου 2012 μόνο ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο κέντρο υγείας της φυλακής Κορυδαλλού όπου υποβλήθηκε σε ακτινολογική εξέταση και ηλεκτροκαρδιογράφημα. Όταν μεταφέρθηκε στις 8 Μαΐου 2012 στο Νοσοκομείο Άγιος Σάββας, εξειδικευμένο στην θεραπεία του καρκίνου, οι γιατροί διαπίστωσαν ότι ο καρκίνος είχε προσβάλλει το επίπεδο 4 και έκανε μετάσταση προς τον φάρυγγα. Εκείνη τη στιγμή ο προσφεύγων έλαβε την πρώτη του χημειοθεραπεία. Στις 6 Ιουνίου 2012, παραπέμφθηκε στο ιατρικό κέντρο της φυλακής Κορυδαλλού. Αρχής γινομένης από την ημερομηνία αυτή, ο προσφεύγων υπήρξε το αντικείμενο πολλών μεταφορών προς το Νοσοκομείο Άγιος Σάββας για τις ανάγκες της χημειοθεραπείας.

108. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι παρά την διάγνωση ασθένειας τόσο σοβαρής όπως ο καρκίνος, οι σωφρονιστικές αρχές δεν πήραν κανένα ειδικό μέτρο προκειμένου να τον αντιμετωπίσουν για μία περίοδο δέκα έξι μηνών περίπου. Καρκινοπαθής διαγνωσθείς στις 19 Ιανουαρίου 2011, ο προσφεύγων έλαβε την πρώτη χημειοθεραπεία μόνο στις 8 Μαΐου 2012. Ακόμη και η σύντομη παραμονή του στο ιατρικό κέντρο της φυλακής Κορυδαλλού μεταξύ τις 22 Μαρτίου και 8 Μαΐου δεν έδωσε αφορμή σε κατάλληλη περίθαλψη με εξαίρεση μία εξέταση ρουτίνας χωρίς άμεση σχέση με θεραπεία προσαρμοσμένη στον τύπο αυτό της αρρώστιας. Φαίνεται λοιπόν ότι κατά την διάρκεια μίας μακράς περιόδου, οι αρχές παρέλειψαν την υποχρέωση τους να παρέχουν κατάλληλη περίθαλψη σε περίπτωση ασθένειας τόσο σοβαρής και η Κυβέρνηση δεν δίνει εξήγηση για αυτή την έλλειψη επιμέλειας.

109. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων, κατά την διάρκεια της κράτησής του, δεν έτυχε της αναγκαίας ιατρικής επίβλεψης και κατάλληλης ιατρικής περίθαλψης. Υπάρχει λοιπόν παράβαση του άρθρου 3 στο σημείο αυτό σχετικά με τον προσφεύγοντα Κο ΚΑΤΡΑΤΖΟΠΟΥΛΟ- ΚΑΤΡΑΤΖΗ.

III. ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΙΣΧΥΡΙΣΜΩΝ

110. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται άλλες αιτιάσεις υπό το πρίσμα των άρθρων 2, 5, 6, 8 και 10 της Σύμβασης.

111. Επικαλούμενοι το άρθρο 2 της Σύμβασης (ουσιαστικό και διαδικαστικό μέρος), οι τρεις ασθενείς προσφεύγοντες παραπονούνται ότι οι αρχές της φυλακής τους κράτησαν, δεν πήραν γρήγορα μέτρα, κατάλληλα και προσαρμοσμένα στην κατάσταση της υγείας τους ούτε διεξήγαγαν καμία έρευνα να εξακριβώσουν εάν η κράτηση τους ήταν συμβατή με την κατάσταση τους και κάνοντας αυτό έθεσαν και θέτουν σε κίνδυνο την ζωή τους.

112. Επικαλούμενοι στη συνέχεια το άρθρο 8 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την έλλειψη, μέσα στη φυλακή, ιδιωτικού χώρου όπου θα μπορούσαν να βρεθούν με τους συντρόφους τους καθώς και για την έλλειψη ψυχιατρικής θεραπείας προσαρμοσμένης στις διαταραχές που θα τους οδηγούσαν να διαπράξουν παραβάσεις σεξουαλικού χαρακτήρα.

113. Επικαλούμενοι, επιπλέον, το άρθρο 10 της Σύμβασης, παραπονούνται για την έλλειψη εφημερίδων, περιοδικών, πρόσβασης στο internet και χώρου κατάλληλου για τις εμπιστευτικές τους συνομιλίες με τους δικηγόρους τους.

114. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι αυτές οι αιτιάσεις συγχέονται επί της ουσίας με αυτές σχετικά με τις συνθήκες κράτησης που αναφέρονται στο άρθρο 3 της Σύμβασης και τις κηρύσσει λοιπόν παραδεκτές. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το συμπέρασμα του σχετικά με την διάταξη αυτή, εκτιμά ότι δεν χρειάζεται να εξετάσουμε χωριστά αυτές τις αιτιάσεις.

115. Επικαλούμενοι επιπλέον το άρθρο 5 της Σύμβασης και παραπέμποντας στην απόφαση *De Donder et de Clippel* κ. του Βελγίου (αρ. 8595/06, 6 Δεκεμβρίου 2011), οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η κράτηση τους δεν είναι "νόμιμη" με την έννοια αυτού του άρθρου, ισχυριζόμενοι ότι όντας όλοι καταδικασμένοι για παραβάσεις σεξουαλικού χαρακτήρα, δεν είναι κρατούμενοι σε ιδρύματα όπου θα μπορούσαν να τύχουν ιατρικής περίθαλψης προσαρμοσμένης στα ψυχιατρικά προβλήματα που τους οδήγησαν να διαπράξουν αυτό τον τύπο παράβασης.

116. Επικαλούμενοι, τέλος, το άρθρο 6, παράγραφος 1 της Σύμβασης, παραπονούνται ότι το συμβούλιο της φυλακής δεν εκδίδει αιτιολογημένοι απόφαση όταν απορρίπτει τις αιτήσεις τους για άδεια εξόδου.

117. Το Δικαστήριο παρατηρεί σχετικά με τις αιτιάσεις αυτές ότι οι προσφεύγοντες δεν εξάντλησαν τα εσωτερικά ένδικα μέσα, δεδομένου ότι δεν έχουν υποβληθεί στα εθνικά δικαστήρια. Συμπεράνε λοιπόν ότι αυτό το μέρος της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί, σε εφαρμογή του άρθρου 35, παράγραφοι 1 και 4 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

118. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης

"Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση".

A. Ζημιά

119. Οι προσφεύγοντες ζητούν ποσά για υλική και ηθική βλάβη. Ο Κος Κ.-Κ.: Αντίστοιχα 55.000,00 Ευρώ εκ των οποίων 50.000,00 Ευρώ για να εξοφλήσει την οφειλή του προς τον αδελφό του ο οποίος είχε αναλάβει όλα τα έξοδα σχετικά με τον εγκλεισμό του και 620.000,00 Ευρώ εκ των οποίων 20.000,00 Ευρώ για τον αδελφό του ο οποίος δεν μπόρεσε να είναι κοντά του τις τελευταίες του στιγμές λόγω του γεγονότος ότι η Κυβέρνηση δεν συμμορφώθηκε με το προσωρινό μέτρο που διέταξε το Δικαστήριο. Ο Κος Α.: 6.000,00 Ευρώ και 300.000,00 Ευρώ αντίστοιχα. Ο Κος Τ.: 168.422,30 Ευρώ και 124.500,00 Ευρώ αντίστοιχα. Ο Κος Μ.: 11.400,00 Ευρώ και 136.500,00 Ευρώ αντίστοιχα. Ο Κος Σ.: 209.000,00 Ευρώ και 373.500,00 Ευρώ αντίστοιχα. Ο Κος Ζ.: 26.800,00 Ευρώ και 373.500,00 Ευρώ αντίστοιχα. Η υλική βλάβη αντιστοιχούσε στα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν μέσα στη φυλακή για την διατροφή ή για προϊόντα υγιεινής και για μισθούς που δεν εισέπραξαν λόγω της κράτησης τους. Η ηθική βλάβη θα κάλυπτε τις συνθήκες κράτησης αλλά επίσης όσο αφορά τον Κο Σ., η απώλεια ενός δακτύλου κατόπιν εργατικού ατυχήματος στη φυλακή και σχετικά με τον Κο Ζ. η επιδείνωση της δυσκοπάθειας του.

120. Όσο αφορά την υλική ζημιά, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η ύπαρξη εξόδων στα οποία μπορεί να υποβλήθηκαν μέσα στη φυλακή δεν

αποδεικνύεται και η απώλεια των μισθών, φυσιολογική συνέπεια της φυλάκισης, στα μάτια του, δεν αφορά την επιβεβαίωση παράβασης του άρθρου 3. Ειδικότερα, όσο αφορά τον Κο Κ.- Κ., η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι ακόμη κι' αν αυτός ο προσφεύγων είχε θεραπευθεί από τον καρκίνο του ή είχε αποφυλακισθεί, δεν θα μπορούσαμε να υπολογίσουμε εάν θα είχε τους επαρκείς πόρους για να εξοφλήσει τον αδελφό του. Σχετικά με την ηθική βλάβη, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι τα ζητούμενα ποσά είναι υπερβολικά και ότι η επιβεβαίωση παράβασης στην οποία φθάνει το Δικαστήριο αποτελεί από μόνη της μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

121. Το Δικαστήριο δεν διακρίνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της παράβασης που διαπιστώθηκε και των προβαλλόμενων υλικών ζημιών και απορρίπτει τις αιτήσεις που έγιναν για το λόγο αυτό. Αντιθέτως, εκτιμά ότι συντρέχει λόγος χορήγησης των ακόλουθων ποσών για ηθική βλάβη: 18.800,00 Ευρώ στον Κο Τ., 15.300,00 Ευρώ στον Κο Μ., 23.400,00 Ευρώ στον Κο Σ. και 23.400,00 Ευρώ στον Κο Ζ. καθώς και 26.200,00 Ευρώ στον αδελφό του Κο Κ.- Κ. και 20.200,00 Ευρώ στη χήρα του Κου Α.. Σχετικά με τα δύο παιδιά του Κου Α., το Δικαστήριο εκτιμά ότι η παρούσα απόφαση αποτελεί από μόνη της επαρκή δίκαιη ικανοποίηση σχετικά με την ισχυριζόμενη ηθική βλάβη (δείτε *mutatis mutandis*, *Nencheva et autres* κ. της Βουλγαρίας, αρ. 48609/06, παράγραφοι 162 και 164, 18 Ιουνίου 2013).

Β. Έξοδα και δαπάνες

122. Οι προσφεύγοντες ζητούν ο καθένας το ποσό των 6.000,00 Ευρώ να καταβληθεί άμεσα στη δικηγόρο τους για τα έξοδα και τις δαπάνες στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου. Αυτό το ποσό ορίστηκε με συμφωνία που συμφωνήθηκε με τη δικηγόρο τους σύμφωνα με την οποία θα οφείλετο μόνο σε περίπτωση θετικής έκβασης της προσφυγής. Η χήρα του Κου Α. ζητά επιπλέον το ποσό των 229,00 Ευρώ, αυξημένο με τον ΦΠΑ για την αγωγή που άσκησε ενώπιον του Πλημμελειοδικείου σκοπεύοντας την αποφυλάκιση του προσφεύγοντος πριν το θάνατο του. Τέλος, ο Κο Ζ. ζητά το ποσό των 2.400,00 Ευρώ με το οποίο λέει ότι επιβαρύνθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων για τις αιτήσεις του που αποσκοπούν στην αναστολή εκτέλεσης της ποινής του.

123. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι τα ζητούμενα ποσά είναι υπερβολικά.

124. Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων μπορεί να έχει την εξόφληση των εξόδων και δικαστικών του εξόδων μόνο στο μέτρο που αποδεικνύονται η πραγματικότητα τους, η αναγκαιότητα τους και ο δίκαιος χαρακτήρας του ποσοστού τους. Επιπλέον, οι συμφωνίες που συμφωνήθηκαν μεταξύ των δικηγόρων και των προσφευγόντων γεννούν υποχρεώσεις μόνο μεταξύ τους και δεν συνδέει το Δικαστήριο το οποίο πρέπει να υπολογίσει το επίπεδο των εξόδων και δικαστικών εξόδων προς εξόφληση όχι μόνο σε σχέση με την πραγματικότητα των ισχυριζόμενων εξόδων αλλά επίσης σε σχέση με τον δίκαιο χαρακτήρα τους (Ιατρίδης κ. Ελλάδα (άρθρο 41 (GC), 31107/96, παράγραφος 55, 19 Οκτωβρίου 2000). Στη προκειμένη περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τα έγγραφα που διαθέτει και τη νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά δίκαιο να χορηγήσει από κοινού στους προσφεύγοντες το ποσό των 6.000,00 Ευρώ, συμπεριλαμβανομένων όλων των εξόδων.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

125. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

- 1. Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή σχετικά με τις αιτιάσεις των άρθρων 2, 3, 8 και 10 της Σύμβασης απέναντι σε όλους τους προσφεύγοντες και απαράδεκτη για τα επιπλέον.*
- 2. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης σχετικά με τις υλικές συνθήκες κράτησης.*
- 3. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης σχετικά με την ποιότητα της αρωγής και περίθαλψης που χορηγήθηκαν στον προσφεύγοντα Κο Κ.- Κ..*
- 4. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης σχετικά με την ποιότητα της αρωγής και περίθαλψης που χορηγήθηκαν στους προσφεύγοντες Κο Α. και Ζ..*

5. Κρίνει ότι δεν είναι αναγκαίο να αποφανθεί επί των αιτιάσεων που προκύπτουν από τα άρθρα 2, 8 και 10 της Σύμβασης.

6. Κρίνει ότι η επιβεβαίωση της παράβασης αποτελεί δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική βλάβη την οποία υπέστησαν τα δύο παιδιά του Κου Α.

7. Ορίζει

α) Το Εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλλει, μέσα στους τρεις μήνες, αρχής γινομένης από την ημέρα που η απόφαση θα γίνει οριστική, σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

i) Δέκα οκτώ χιλιάδες οκτακόσια Ευρώ (18.800,00 Ευρώ) στον Κο Τ., δέκα πέντε χιλιάδες τριακόσια Ευρώ (15.300,00 Ευρώ) στον Κο Μ., είκοσι τρεις χιλιάδες τετρακόσια Ευρώ (23.400,00 Ευρώ) στον Κο Σ. και είκοσι τρεις χιλιάδες τετρακόσια Ευρώ (23.400,00 Ευρώ) στον Κο Ζ. καθώς και είκοσι χιλιάδες διακόσια Ευρώ (20.200,00 Ευρώ) στη χήρα του Κου Α. και είκοσι έξι χιλιάδες διακόσια Ευρώ (26.200,00 Ευρώ) στον αδελφό του Κου Κ.- Κ., επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος για ηθική βλάβη.

ii) Έξι χιλιάδες Ευρώ (6.000,00 Ευρώ) από κοινού στους Κους Τ., ΜΠΙΛΙΑ, Σ. και Ζ. καθώς και στη χήρα του Κου Α. και τον αδελφό του Κου Κ. - Κ., επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τα πρόσωπα αυτά για έξοδα και δικαστικά έξοδα, να καταβληθούν στον τραπεζικό λογαριασμό του εκπροσώπου τους.

β) Και αρχής γινομένης από τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, αυτά τα ποσά θα προσαυξηθούν με απλό τόκο σε επιτόκιο ίσο με αυτό της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρία τοις εκατό.

8. Απορρίπτει την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για τα επιπλέον.

Έγινε στη Γαλλική γλώσσα και μετά κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 28 Μαΐου 2014 σε εφαρμογή του άρθρου 77, παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού.

Soren Nielsen Γραμματέας	Isabelle Berro-Lefèvre Πρόεδρος
-----------------------------	------------------------------------